

УДК 747:727

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/95-2-10>**Данило КОСЕНКО,***orcid.org/0000-0002-1668-6911**кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри дизайну інтер'єру і меблів**Київського національного університету технологій та дизайну
(Київ, Україна) danylo.kosenko@gmail.com***Наталія РИШКЕВИЧ,***orcid.org/0000-0002-2811-7484**аспірантка, старший викладач кафедри дизайну інтер'єру і меблів
Київського національного університету технологій та дизайну**(Київ, Україна) rishkevich.no@knuutd.edu.ua*

ДИЗАЙН СЕРЕДОВИЩА БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У статті представлено комплексне дослідження сучасних підходів до дизайну середовища бібліотек закладів освіти в умовах трансформації освітніх практик та переходу бібліотеки від традиційної книгозбірні закладу освіти до багатофункціонального навчально-комунікаційного простору. Актуальність теми зумовлена переорієнтацією бібліотечних просторів на різноманітні сценарії користування: поряд із роботою з фондами зростає потреба у зонах для тихої індивідуальної діяльності, групових занять і партнерського навчання, неформального спілкування, подієвих активностей, а також у середовищах для мультимедійної та цифрової взаємодії. Проблема полягає у суперечності між традиційними нормативними уявленнями про склад і функціональний поділ приміщень навчальної бібліотеки та реальною практикою її проектування й оновлення як відкритого, сценарно організованого простору. За умов, коли в модернізації шкільних і університетських бібліотек домінують адаптаційні стратегії (ремонт, часткова реконструкція, переосмислення наявних площ без радикальної перебудови), особливої ваги набуває пошук проектних засобів, здатних підвищити функціональну місткість і якість середовища в межах існуючих обмежень.

Метою статті є виявлення сучасних підходів дизайну середовища бібліотек закладів освіти. Матеріал ґрунтується на узагальненні наукових і методичних джерел та на порівняльному аналізі практичних кейсів шкільних і студентських бібліотек, що відображають різні типи просторової організації – від адаптації приміщень у межах освітніх будівель до проектування окремих бібліотечних споруд і реновації історичних об'єктів.

Узагальнені результати дослідження засвідчують, що сучасна навчальна бібліотека формується як багатофункціональна система, де функціональна диференціація поєднується із просторовою цілісністю, а зонування визначається передусім сценаріями активностей і характером користувацької взаємодії. Виявлено ключову роль меблювання як «м'якого» планувального інструмента: модульні та мобільні елементи, багатофункціональні меблеві системи й стелажі-роздільники забезпечують локалізацію активностей, створення напіввідокремлених ділянок і трансформацію відкритого простору без втрати візуальної зв'язаності інтер'єру. Показано, що в умовах поліцентричної структури простору меблі підтримують одночасне співіснування різних сценаріїв користування та підвищують ефективність організації бібліотеки як навчального середовища.

Ключові слова: дизайн середовища, дизайн інтер'єру, дизайн меблів, бібліотечні простори, заклади освіти, освітній простір.

Danylo KOSENKO,

orcid.org/0000-0002-1668-6911

*Candidate of Art Studies, Associate Professor,
Head of the Department of Interior and Furniture Design
Kyiv National University of Technologies and Design
(Kyiv, Ukraine) danylo.kosenko@gmail.com*

Natalia RYSHKEVYCH,

orcid.org/0000-0002-2811-7484

*Postgraduate Student, Senior Lecturer at the Department of Interior and Furniture Design
Kyiv National University of Technologies and Design
(Kyiv, Ukraine) rishkevich.no@knuutd.edu.ua*

ENVIRONMENTAL DESIGN OF THE LIBRARIES OF THE EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article presents a comprehensive study of contemporary approaches to designing the spatial environment of educational libraries in the context of transforming educational practices and the shift of the library from a traditional book repository within an educational institution to a multifunctional learning and communication space. The relevance of the topic is driven by the reorientation of library spaces toward diverse use scenarios: alongside work with collections, there is a growing need for zones for quiet individual activity, group work and collaborative learning, informal interaction, event-based activities, as well as environments that support multimedia and digital engagement. The problem lies in the contradiction between traditional regulatory notions of the composition and functional division of educational library premises and the actual practice of designing and upgrading the library as an open, scenario-based space. Under conditions where the modernization of school and university libraries is dominated by adaptive strategies (renovation, partial reconstruction, and rethinking existing areas without radical rebuilding), particular importance is attached to identifying design tools capable of increasing functional capacity and improving environmental quality within existing constraints.

The purpose of the article is to identify contemporary approaches to the design of educational library environments. The study is based on a synthesis of scholarly and methodological sources and a comparative analysis of practical case studies of school and student libraries that represent different types of spatial organization – from adapting premises within educational buildings to designing separate library facilities and renovating historic buildings.

The generalized findings indicate that the modern educational library is formed as a multi-zonal system in which functional differentiation is combined with spatial integrity, while zoning is determined primarily by activity scenarios and the nature of user interaction. The key role of furniture as a “soft” planning instrument is identified: modular and mobile elements, multifunctional furniture systems, and shelving used as spatial dividers enable the localization of activities, the creation of semi-enclosed areas, and the transformation of open space without losing the visual continuity of the interior. It is shown that within a polycentric spatial structure, furniture supports the simultaneous coexistence of different use scenarios and enhances the effectiveness of organizing the library as a learning environment.

Key words: *environmental design, interior design, furniture design, library spaces, educational institutions, learning environment.*

Постановка проблеми. Сучасні бібліотеки закладів освіти швидко змінюють свою роль і дедалі частіше розглядаються не як традиційні книгосховища, а як багатофункціональні простори, що поєднують освітні, інформаційні, комунікаційні та соціокультурні функції. Вони стають середовищем для індивідуальної та групової роботи, дискусій, неформальної взаємодії, проведення подій та інтеграції цифрових сервісів. Така трансформація актуалізує питання просторової організації та інтер'єрних рішень, які мають відповідати новим сценаріям користування бібліотекою.

Водночас нормативно-проектне забезпечення бібліотек закладів освіти в Україні залишається орієнтованим переважно на традиційні моделі організації простору. Чинні документи фіксують класичний набір приміщень і не враховують

сучасних тенденцій багатозональності, гнучкості та інтеграції мультимедійних сервісів. У результаті виникає суперечність між нормативними вимогами, що задають рамки проектування, та реальними практиками оновлення бібліотек, які прагнуть відповідати новим освітнім і соціальним потребам.

У практиці модернізації бібліотек закладів освіти переважають адаптаційні стратегії, зокрема ремонт, часткова реконструкція або переосмислення наявних площ без радикальної перебудови. Це створює додаткові виклики, пов'язані з необхідністю підвищення функціональної місткості та якості середовища в межах існуючих обмежень. Отже, проблема полягає у відсутності системних підходів до проектування та реновації бібліотек, які поєднували б нормативні вимоги із сучасними практиками організації

відкритого, багатофункціонального та орієнтованого на користувача простору.

Аналіз досліджень. Нормування будівель та приміщень навчальних бібліотек (та й бібліотек загалом) в Україні забезпечено лише в загальних рисах. Попри те, що згідно з ДБН «Громадські будинки та споруди» (ДБН В.2.2-9:2018, 2019) бібліотеки відносяться до закладів культури та дозвілля, у відповідному документі (ДБН В.2.2-16-2019, 2019) такий тип будівель не розглядається. Щодо навчальних бібліотек, у ДБН «Заклади освіти» наведено лише загальні вимоги щодо місткості бібліотек, складу та площ приміщень та планувальної організації, причому ці рекомендації ґрунтуються на традиційних підходах до бібліотечних приміщень (передбачають книгосховище, абонемент, читальний зал тощо) (ДБН В.2.2-3, 2022). В сучасних рекомендаціях до проектування бібліотеки навчальних закладів розглядаються як багатофункціональні простори, що поєднують освітні, культурні та соціальні функції. Відбувається перехід від традиційної бібліотеки з функцією книгосховища до концепції відкритого навчального середовища, орієнтованого на користувача та його досвід (Abouelela, 2022; Academic Library | WBDG, n.d.; Cui et al., 2025; Бояринова та ін., 2020). Це зумовлює появу нових підходів до архітектурного проектування, організації простору та інтер'єрних рішень.

Численні дослідники підкреслюють, що основною тенденцією є створення гнучких навчальних просторів, здатних трансформуватися відповідно до змінних освітніх завдань. Дослідження А. Head доводять важливість багатозональності бібліотеки: зон для індивідуальної роботи, групових занять, партнерського навчання та інтеграції навчальних сервісів (Head, 2016). Аналогічні ідеї розкриті J. Belotindos та L. Cansancio, де студентські потреби виступають ключовим фактором у проектуванні університетських бібліотек (Belotindos & Cansancio, 2024). Українські дослідження І. Воронкової, О. Сафронової та Г. Борисенко акцентують увагу на реновації бібліотек ЗВО з урахуванням ергономіки, функціонального зонування та естетичної цілісності інтер'єру (Воронкова, 2016; Сафронова & Борисенко, 2016).

У дослідженнях А. Gasparini обґрунтовується необхідність застосування дизайн-мислення як методології, що сприяє розвитку інноваційних можливостей бібліотек (Gasparini, 2015, 2019). Такий підхід дозволяє розглядати бібліотеку як простір експериментування, де архітектурні та просторові рішення інтегруються з новими сервісними моделями, а користувачі стають активними учас-

никами процесу формування середовища. Поряд із цим, огляди новітніх тенденцій фіксують появу «makerspaces» – творчих просторів, що розширюють освітній потенціал бібліотек (Turner et al., 2013).

Важливою складовою сучасних досліджень є акцент на досвіді користувача. J. Jureidini в дисертаційній роботі пропонує кількісні методи оцінки архітектурних факторів (освітлення, меблі, акустика), які формують комфортне навчальне середовище (Jureidini, 2017). Аналогічно, в рекомендаціях щодо організації підліткових просторів наголошується на активній участі молоді у проектуванні та використанні бібліотечних середовищ (Trouern-Trend et al., 2012).

Спеціалізовані дослідження підкреслюють ключову роль систем освітлення. L. Hashempour показує, що правильно спроектоване освітлення впливає на психологічний комфорт користувачів і підвищує якість освітнього процесу (Hashempour, 2018). Дослідження Р. Hébert, М. Kang та С. Singh підтверджує необхідність модернізації освітлювальних систем університетських бібліотек з урахуванням історичного контексту інтер'єру (Hebert et al., 2021). Питання ергономічності меблювання та комфортності середовища активно розглядаються в українських та зарубіжних працях (Counts, 2019; Latfi, 2016; Сафронова & Борисенко, 2016).

У міжнародних працях також приділяється увага взаємозв'язку архітектури та освітніх практик. Так, у роботі К. Bailin, В. Jahre, S. Morris говориться про те, що просторові рішення бібліотеки впливають на ефективність орієнтаційних програм для студентів, допомагаючи їм швидше освоювати середовище й відчувати себе впевнено у новому просторі (Bailin et al., 2018). Цей приклад підкреслює, що архітектурні, організаційні та сервісні аспекти бібліотек взаємодіють і спільно формують цілісний користувацький досвід.

Огляди літератури свідчать про зростання інтересу до неформальних освітніх просторів, інтеграції цифрових технологій та креативних форматів роботи з інформацією (Cui et al., 2025; Gasparini, 2015). Монографія Н. Hickerson, J. Lippincott, L. Crema систематизує ці тенденції, підкреслюючи значення інклюзивності, гнучкості та сталого розвитку у проектуванні бібліотек (Hickerson et al., 2022).

Метою статті є виявлення сучасних підходів дизайну середовища бібліотек закладів освіти.

Виклад основного матеріалу. Бібліотеки закладів освіти в цілому поділяються на бібліотеки шкіл та закладів вищої освіти. Втім, цей поділ скоріше характеризує традиційний підхід до організації простору навчальної бібліотеки – з

одного боку, це маленька кімната в будівлі школи, з іншого – окрема, часто монументальна споруда академічної бібліотеки. Між цими двома крайніми випадками в сучасній практиці можна бачити безперервну шкалу «проміжних» типів, що включає, скажімо, і шкільні бібліотеки в окремих будівлях, і відносно великі бібліотеки ліцеїв та закладів професійної освіти, і, навпаки, невеликі спеціалізовані бібліотеки (наприклад, кафедральні) в окремих приміщеннях університетів. Далі ми розглядаємо декілька характерних прикладів, що дозволяють охарактеризувати сучасні підходи до таких просторів.

Традиційним підходом до організації шкільних бібліотек є виділення одного чи декількох приміщень в межах шкільної будівлі. Часто такі приміщення не були передбачені проєктом саме як бібліотечні. В сучасних умовах шкільні бібліотечні приміщення зазнають змін шляхом ремонту або реконструкції. Можна навести приклад оновлення **бібліотеки середньої школи №99 у Львові**, де у 2019 році відбулась заміна меблів та створення у наявному приміщенні багатофункціонального простору з робочими місцями різних типів (традиційних, комп'ютеризованих, для комфортного читання), а також простору для проведення соціокультурних заходів (рис. 1) (Вражаюче перетворення шкільної бібліотеки, 2019). Інший приклад – **бібліотека НВК № 240 «Соціум» у Києві**, де у 2021 році було проведено капітальний ремонт та встановлено нові меблі (рис. 2). Як результат, без суттєвої реконструкції було створено багатофункціональний «бібліохаб», що дозволяє як традиційну роботу з літературою, так і комфортне читання, навчальну роботу та проведення заходів (У школі на Оболоні створили сучасну бібліотеку, 2022). В проєкті оновлення **бібліотеки Lishin Elementary School (Китай)** приміщення бібліотеки було розширено за рахунок прилеглих класів, що дозволило створити складний багатофункціональний простір, обладнаний різноманітними вбудованими, стаціонарними та мобільними меблями (рис. 3) (Lishin Elementary School Library, 2018). В **бібліотеці Hankou Junior High School (Китай)** основним елементом інтер'єру є стаціонарні меблеві конструкції, що поєднують книжкові стелажі, робочі місця та місця для усамітнення (рис. 4). Характерним тут є використання низьких стелажів як роздільників простору, що не зменшує загальну оглядовість приміщення для людини, що стоїть, але дозволяє ізолювати сидячі місця (Hankou Junior High School Library, 2021).

Рис. 1. Оновлення бібліотеки середньої школи №99 у Львові (Вражаюче перетворення шкільної бібліотеки, 2019)

Рис. 2. Оновлення бібліотеки НВК № 240 «Соціум» у Києві (У школі на Оболоні створили сучасну бібліотеку, 2022)

Рис. 3. Бібліотека Lishin Elementary School (Китай) (Lishin Elementary School Library, 2018)

Рис. 4. Бібліотека Hankou Junior High School (Китай) (Hankou Junior High School Library, 2021)

Основним засобом оновлення в таких випадках є меблі та меблеві конструкції. По-перше, розширена типологія меблів, що включає як тради-

ційні робочі місця, так і мобільні та м'які меблі, урізноманітнює можливі сценарії використання. По-друге, використання книжкових стелажів, в тому числі мобільних, як роздільників простору, дозволяє за потреби ізолювати чи об'єднувати окремі зони для різних сценаріїв.

Інший підхід до організації шкільних бібліотек – це невелика окрема будівля. Такі будівлі є цікавими прикладами дизайну середовища. Скажімо, в **бібліотеці Parktone Primary School** (Австралія) створено відкритий багатофункціональний простір складної структури, з кількома рівнями підлоги та вбудованими меблями, що дозволяє використовувати приміщення для різноманітних навчальних активностей (рис. 5) (Design For Young Innovators At Parktone Primary School Library, n.d.). В цьому проєкті, як і в будівлі **Stevenson School Library** (США), власне бібліотечне обслуговування (зберігання та надання в користування книжок) відходить на другий план в порівнянні з можливостями спілкування та спільної навчальної роботи. Як зазначають автори проєкту Stevenson School Library, учні та студенти в сучасних умовах частіше працюють в бібліотеці з власними матеріалами, ніж звертаються до фондів. В цьому прикладі різноманітність функціональних можливостей у невеликому просторі також забезпечується в першу чергу меблюванням, як мобільним, так і стаціонарним та вбудованим (рис. 6) (Stevenson School Library, 2019).

Рис. 5. Бібліотека Parktone Primary School (Австралія) (Design For Young Innovators At Parktone Primary School Library, n.d.)

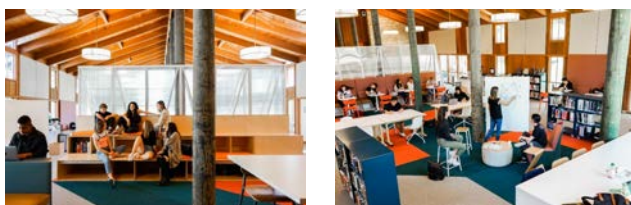

Рис. 6. Stevenson School Library (США) (Stevenson School Library, 2019)

Цікаві приклади подібних будівель створюють для потреб віддалених сільських громад у країнах Сходу та Півдня. Це, як правило, невеликі споруди, побудовані за традиційною технологією з місцевих

матеріалів. Втім, навіть в таких умовах можливо впровадження сучасних підходів до організації бібліотечного освітнього простору. Наприклад, будівля **Maya Somaiya Library** в Індії поєднує відкритий гнучкий навчальний простір в інтер'єрі та можливість гри на покрівлі-оболонці, що переходить у навколишній ландшафт (рис. 7). В інтер'єрі розміщено полиці відкритих фондів, традиційні читацькі місця для групової роботи та низькі столи, що дозволяють працювати сидячи на підлозі (Maya Somaiya Library, Sharda School, 2020). **Secondary School Library at Panyaden** (Таїланд), зведена з використанням бамбукового каркасу, також пропонує різноманітні типи робочих місць, зокрема традиційні мобільні столи на одне місце та стаціонарні секції для групової роботи. В центрі будівлі розміщено заглиблений круглий амфітеатр для групових обговорень, а по периметру – ізольовані приміщення для навчальних занять (Secondary School Library at Panyaden, 2022) (рис. 8а). **Бібліотека Toongnatapin School** у Таїланді поєднує функції бібліотеки молодшої школи та приміщення, де діти очікують на батьків у кінці дня. Це не лише приміщення навчального закладу, а ще й навчальний проєкт студентів місцевої архітектурної школи, що не лише розробили, але і побудували цей об'єкт, що є прикладом учасницького підходу у створенні освітніх просторів. В приміщенні передбачено книжкові полиці, столи-підвіконня, що дозволяють дітям читати та водночас бачити батьків, що приходять. Загальний простір має вільну організацію з м'якими меблями і може бути використаний як для читання, так і для тихих ігор (рис. 8б) (Library Toongnatapin School, 2020). Центром будівлі **Guiré Yéro Bocar Library** (Сенегал) є круглий в плані закритий об'єм книгосховища та приміщення бібліотекаря. Навколо цього об'єму під навісом розміщується багатофункціональний читацький простір, огорожений легким плетеним бамбуковим екраном (рис. 9). Завдяки використанню легких конструкцій, розмір простору може бути за потреби змінений. Меблювання читацького простору мобільне, що дозволяє як роботу з книгою (індивідуально чи в групах), так і проведення навчальних занять, зборів тощо (Guiré Yéro Bocar Library, 2024). Наведені приклади демонструють поєднання локальних будівельно-архітектурних традицій та дбайливого ставлення до місцевого ландшафту з такими сучасними підходами, як екологічне низькотехнологічне будівництво з перевагою місцевих матеріалів; учасницький підхід – залучення місцевих мешканців до проектування та будівництва; а також гнучкість та багатофункціональність бібліотечного простору.

Рис. 7. Шкільна бібліотека Maya Somaiya Library (Індія) (Maya Somaiya Library, Sharda School, 2020)

Рис. 8. Сільські бібліотеки у Таїланді: а) Secondary School Library at Panyaden (Secondary School Library at Panyaden, 2022), б) Toongnatapin School Library (Library Toongnatapin School, 2020)

Рис. 9. Шкільна бібліотека Guiré Yéro Vocar Library (Сенегал) (Guiré Yéro Vocar Library, 2024)

Для великих шкіл старшої ланки (ліцеїв, коледжів) є характерними великі бібліотеки в окремих будівлях, що за архітектурною типологією наближаються до бібліотек закладів вищої освіти. Втім, дизайн середовища таких бібліотек створюється на основі тих саме сучасних принципів. Зокрема, як і в наведених вище прикладах невеликих будівель, такі бібліотеки проєктують як центри шкільних кампусів, а не «додаткові зручності» десь на межі території, як це нерідко було в проєктах ХХ ст. Наприклад, **Shanghai Conservatory of Music Experimental School Hebi Branch Library** (Китай) є бібліотекою школи-філії у невеликому місті. Дизайн-бюро URBANUS розробило дизайн інтер'єру новозбудованої бібліотеки, що не повністю відповідала потребам школи. Зокрема, передбачені архітектурним проєктом широкі центральні сходи між першим та другим поверхом були задумані як місце масових заходів, що як правило у шкільних бібліотеках не відбуваються; тим часом антресоль третього поверху, візуально відкрита у загальний простір, функціонально залишилась не пов'язаним з ним.

Рис. 10. Бібліотека школи Shanghai Conservatory of Music Experimental School Hebi Branch (Китай) (Shanghai Conservatory School Hebi Branch Library, 2023)

Дизайнерами було запропоновано вертикальне зонування простору за основними групами користувачів. Перший рівень, призначений для молодших школярів, розділений на напіввідкриті секції, призначені для групових занять з читання під керівництвом вчителя. Поряд з груповими секціями тут передбачено також місця для вільної діяльності з м'якими меблями та комірці для усамітнення в нішах. Другий рівень, для учнів основної школи, містить різноманітні простори як для індивідуальної, так і для групової роботи, з доступом читачів до відкритих фондів. Частина таких читацьких секцій також влаштована на площі центральних сходів, що дозволило залучити і цю частину будівлі до активних процесів. В художньому рішенні інтер'єру за основу було взято білий колір, що був доповнений акцентами насичених основних кольорів – більшою мірою в просторах для молодших, помірно в секціях для основної школи, і дуже обмежено у просторі для вчителів (рис. 10). Таким чином, дизайн інтер'єру цієї бібліотеки є прикладом модифікації на основі принципу вікової відповідності таких сучасних підходів до організації освітніх та бібліотечних просторів, як поєднання гнучких та фіксованих просторів та різноманіття функціонально-просторових можливостей (Shanghai Conservatory School Hebi Branch Library, 2023).

Подібні підходи можна спостерігати у сучасних проєктах студентських бібліотек закладів вищої освіти. У випадку, якщо для бібліотеки зводиться нова будівля, часто ця будівля проєктується як культурний центр всього кампусу, поєднуючи власне бібліотечні, навчальні та соціально-культурні простори. Наприклад, фізично в центрі кампусу знаходяться такі новозбудовані бібліотеки, як Philological Library, Free University of Berlin чи Центр Митрополита Шептицького в Українському

католицькому університеті; натомість в умовах реновації існуючих бібліотечних будівель це не завжди є можливим.

Філологічна бібліотека Вільного університету Берліна (**Philological Library, Free University of Berlin**), спроектована архітектором Норманом Фостером, має органічний дизайн, що базується на концепції «мозку» (The Brain), Навколо центрального атриуму сформовано два ядра книгосховищ відкритого фонду, а плавні вигини білосніжних балконів-терас з робочими місцями створюють динамічний внутрішній простір, що нагадує звинини головного мозку та забезпечує природну циркуляцію повітря і світла (рис. 11) (Free University's Philology Library, 2013). **Центр Митрополита Шептицького в Українському католицькому університеті** займає важливе місце в загальному ансамблі університетського містечка. В інтер'єрі будівлі поєднано відкриті багатофункціональні простори з окремими приміщеннями для різних видів діяльності: як для роботи з літературою, так і для навчальних та соціальних активностей. Значну роль в дизайні інтер'єру відіграють частково відкриті будівельні конструкції та елементи інженерних систем (рис. 12) (Сучасна бібліотека Українського католицького університету, 2017).

Рис. 11. Philological Library, Free University of (Німеччина) (Free University's Philology Library, 2013)

Рис. 12. Центр Митрополита Шептицького в Українському католицькому університеті (Україна) (Сучасна бібліотека Українського католицького університету, 2017)

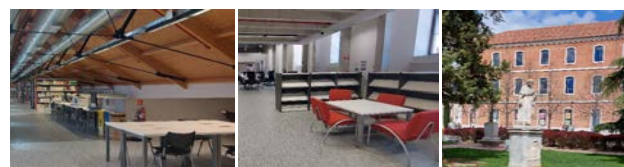

Рис. 13. Biblioteca de la Universidad de Alcalá (UAH) CRAI. Фото автора

Аналогічний підхід до дизайну середовища використано при реконструкції бібліотеки Університету Алкала **CRAI** (Іспанія). Бібліотека розмі-

щена в будівлі військової казарми, побудованій ще в 1864 році на місці старого монастиря Santa María de Jesús de San Diego, та в 2014 році була переобладнана у сучасний бібліотечний центр ресурсів для навчання та досліджень. Архітектори зберегли історичну зовнішню структуру будівлі, включаючи арокні вікна, галереї та внутрішній дворик, водночас адаптувавши інтер'єр під сучасні освітні потреби. Мінімалістичний стиль інтер'єру бібліотеки характеризується відкритими металевими конструктивними елементами та вентиляційними системами, що забезпечують індустріальну естетику простору. Внутрішня обшивка даху OSB плитами, неоздоблений сірий бетон перекриттів, стін та сходів гармонійно поєднується з великими вікнами класичної форми, що збагачують простір природним світлом та додають повітря відкритому плануванню (рис. 13). Інтеграція новітніх технологій та принципів універсального дизайну, зокрема безбар'єрного доступу, додає функціональності простору та створює комфортні умови для користувачів (Centro de Recursos para el Aprendizaje, 2024).

Таким чином, сучасні бібліотеки закладів освіти проєктують як складні просторові системи, в яких поєднуються освітні, інформаційні, комунікативні та рекреаційні функції. Відповідно, функціонально-просторова організація перестає бути статичною й набуває сценарного характеру: простір проєктується не лише за видами приміщень, а за типами активностей – індивідуального навчання, групової роботи, неформального спілкування, культурних подій, відпочинку та цифрової взаємодії.

Висновки. Аналіз практики дизайну середовища бібліотек закладів освіти показує, що просторова організація таких закладів ґрунтується на принципі функціональної диференціації при збереженні просторової цілісності. У структурі навчальних бібліотек виокремлюються зони тихої індивідуальної роботи, колаборативні простори, мультимедійні та інтерактивні середовища, громадські й подієві ділянки, а також зони неформального перебування. Така багатозональність забезпечує комфортне співіснування різних видів діяльності в межах одного об'єкта та знижує ризик взаємних функціональних конфліктів. На відміну від традиційної моделі з жорстким поділом приміщень за призначенням, сучасні бібліотечні простори формуються як багаторівнева гнучка система зон, що визначається сценаріями використання та характером користувацької активності.

Мєблювання є одним із ключових чинників формування інтер'єру сучасної бібліотеки, оскільки

впливає не лише на комфорт користувачів, а й на логіку просторової організації, зонування та підтримку різних сценаріїв. Якщо в традиційних бібліотеках меблі мали переважно утилітарний характер і підпорядковувалися регламентованим функціям (зберігання фондів, індивідуальне читання), то в сучасній проектній практиці вони розглядаються як активний елемент предметно-просторової системи, здатний формувати межі зон, задавати типи взаємодії та забезпечувати адаптивність середовища до змінних потреб.

У розглянутих прикладах меблювання дедалі частіше виконує структуроутворювальну роль, частково замінюючи стаціонарні перегородки та формуючи гнучке зонування у відкритому просторі. Модульні стелажі (зокрема мобільні), мобільні столи, комбіновані сидіння та багатофункціональні меблеві системи дозволяють

створювати напіввідокремлені ділянки для індивідуальної роботи, групового навчання, рекреації та подій без порушення візуальної цілісності інтер'єру, що відповідає принципам відкритості й адаптивності сучасного бібліотечного дизайну. Такий підхід відповідає принципам відкритості й адаптивності, що домінують у сучасному бібліотечному дизайні.

Встановлено, що в умовах поліцентричної структури простору меблі виступають інструментом локалізації активностей: одне середовище може одночасно підтримувати різні сценарії користування, зберігаючи функціональну визначеність окремих зон. У цьому контексті меблювання набуває ролі «м'якого» планувального елемента, який забезпечує просторову гнучкість і підвищує ефективність організації бібліотеки як навчального середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бояринова О., Бруй О., Лугова Л., Сошинська Я., Шевченко І. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності. Київ : Українська бібліотечна асоціація, 2020. 104 с.
2. Воронкова І. С. Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України : дис ... канд. арх. (18.00.02). Львів. Національний університет «Львівська політехніка», 2016. 292 с.
3. Вражаюче перетворення шкільної бібліотеки у Львові. Фото «до» та «після». *Львівський портал | Новини Львова*. URL: <https://portal.lviv.ua/news/2019/01/28/vrazhayuche-peretvorennya-shkilnoyi-biblioteki-u-lvovi-foto-do-ta-pislya> (дата звернення: 18.01.2026).
4. ДБН В.2.2-9:2018 Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення. Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2019.
5. ДБН В.2.2-16:2019 Культурно-видовищні та дозвіллієві заклади. Київ : Мінрегіон України, 2019.
6. ДБН В.2.2-3:2018 Заклади освіти. Київ : Міністерство розвитку громад та територій України, 2022.
7. Сафронова О. О., Борисенко Г. В. Особливості дизайну інтер'єру бібліотеки вищого навчального закладу. *Технології та дизайн*. 2016. № 20, т. 3. С. 1–9.
8. Сучасна бібліотека Українського католицького університету у Львові. *The Village Україна*. URL: <https://www.village.com.ua/village/city/picture-story/262465-tsentr-sheptitskogo-uku> (дата звернення: 27.01.2026).
9. У школі на Оболоні за кошти Громадського бюджету створили сучасну бібліотеку. *Вечірній Київ*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/60231/> (дата звернення: 18.01.2026).
10. Abouelela A. Towards a Better Interior Design for the Academic Library at College of Education–King Faisal University. *Designs*. 2022. № 3, т. 6. С. 47. DOI: <https://doi.org/10.3390/designs6030047>
11. Academic Library. *WBDG – Whole Building Design Guide*. URL: <https://www.wbdg.org/building-types/libraries/academic-library> (дата звернення: 02.01.2026).
12. Bailin K., Jahre B., Morris S. Planning academic library orientations: case studies from around the world. Cambridge, MA : Chandos Publishing, 2018. 380 с. DOI: <https://doi.org/10.1016/c2016-0-03515-5>
13. Belotindos J. A. R., Cansancio L. A. Library Space Design and User Engagement of College Students. *Psychology and Education: A Multidisciplinary Journal*. 2024. Т. 22, № 2. С. 298–313. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12771095>.
14. Centro de Recursos para el Aprendizaje y la Investigación de Alcalá de Henares *Wikipedia, la enciclopedia libre*, 2024. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Centro_de_Recursos_para_el_Aprendizaje_y_la_Investigaci3n_de_Alcal3_de_Henares (дата звернення: 21.02.2025)
15. Counts C. *Designing a Modern School Library*. School Specialty, Inc., 2019. 6 с.
16. Cui X., Liao J., Ahn A. C. Scientometric Review of Informal Learning Spaces in University Libraries: A Bibliometric Approach to Design and Trends. *Sustainability*. 2025. № 6, т. 17. 2480. DOI: <https://doi.org/10.3390/su17062480>
17. Design For Young Innovators At Parktone Primary School Library | Tandem. URL: <https://www.tandem-studio.net/design-for-young-innovators-at-parktone-primary-school-library/> (дата звернення: 19.01.2026).
18. Designing Libraries for the 21st Century / за ред. Н. Thomas Hickerson, Joan K. Lippincott, Leonora Crema. Chicago, Illinois : Association of College and Research Libraries, 2022. 463 с.
19. Free University's Philology Library / Foster + Partners. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/438400/free-university-of-berlin-foster-partners> (дата звернення: 27.01.2026).
20. Gasparini A. A. Building Design Capabilities in Academic Libraries. Conference Proceedings of the Academy for Design Innovation Management. 2019. Т. 2, № 1. DOI: <https://doi.org/10.33114/adim.2019.04.376>.
21. Gasparini A. A. A Holistic Approach to User Experience in the Context of an Academic Library Interactive System. Design, User Experience, and Usability: Interactive Experience Design. Cham, 2015. С. 173–184. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-20889-3_17.
22. Guiré Yéro Bocar Library / croixmariebourdon architectes associés. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/1023026/guire-yero-bocar-library-croixmariebourdon-architectes-associes> (дата звернення: 18.09.2025).

23. Hankou Junior High School Library / Tali Design. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/969536/lishin-elementary-school-library-tali-design> (дата звернення: 18.01.2026).
24. Hashempour L. Effect and Importance of Lighting Systems in School Libraries. *IASL Annual Conference Proceedings*. 2018. DOI: <https://doi.org/10.29173/iasl7137>.
25. Head A. J. Planning and Designing Academic Library Learning Spaces: Expert Perspectives of Architects, Librarians, and Library Consultants. *SSRN Electronic Journal*. 2016, 36 с. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2885471>.
26. Hebert P. R., Kang M., Singh C. Considering the Illumination of a University Library Browsing Room: A Case Study of Existing Conditions and Retrofit Recommendations. *Journal of Building Energy & Environment*. 2021. № 1, т. 4. С. 12–29.
27. Jureidini J. An Integrated User-centered Approach to Architectural Design for Library Study Spaces : Master of Science in Construction Engineering and Management. Alberta, 2017. DOI: <https://doi.org/10.7939/R39K46663>.
28. Latfi N. A. A. A Framework for Library Space and the Satisfaction of Academic Library Users Need. *Journal of Information and Knowledge Management (JIKM)*. 2016. № 2, т. 6. С. 15–30.
29. Library Toongnatapin School / Student Committee, Faculty of Architecture, Silpakorn University. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/940797/library-toongnatapin-school-student-committee-faculty-of-architecture-silpakorn-university> (дата звернення: 18.09.2025).
30. Lishin Elementary School Library / Tali Design. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/896683/lishin-elementary-school-library-tali-design> (дата звернення: 18.01.2026).
31. Maya Somaiya Library, Sharda School / Sameep Padora & Associates. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/903713/maya-somaiya-library-sharda-school-sameep-padora-and-associates> (дата звернення: 19.09.2025).
32. National Teen Space Guidelines. Trouern-Trend, K. et al. United States of America : Young Adult Library Services Association (YALSA), 2012. URL: <https://coilink.org/20.500.12592/7614103> (дата звернення: 11.12.2025).
33. Secondary School Library at Panyaden / Chiangmai Life Architects. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/988972/secondary-school-library-at-panyaden-chiangmai-life-architects> (дата звернення: 19.09.2025).
34. Shanghai Conservatory of Music Experimental School Hebi Branch Library Interior Renovation / Wang Hui | Urbanus. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/1011546/shanghai-conservatory-of-music-experimental-school-hebi-branch-library-interior-renovation-urbanus> (дата звернення: 18.09.2025).
35. Stevenson School Library / Studio O+A. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/929011/stevenson-school-library-studio-o-plus-a> (дата звернення: 19.01.2026).
36. Turner A., Welch B., Reynolds S. Learning Spaces in Academic Libraries – A Review of the Evolving Trends. *Australian Academic & Research Libraries*. 2013. № 4, т. 44. С. 226–234. DOI: <https://doi.org/10.1080/00048623.2013.857383>

REFERENCES

1. Boiarynova, O., Brui, O., Luhova, L., Soshynska, Ya., & Shevchenko, I. (2020). Chotyry prostory biblioteki: model diialnosti: praktychnyi posibnyk. [Four spaces of the library: activity model: practical manual] Kyiv: VHO Ukrainka biblioteczna asotsiatsiia, 104 p. [in Ukrainian].
2. Voronkova I. S. (2016). Arkhitekturno-typolohichni pryntsypy renovatsii bibliotek vyshchekh navchalnykh zakladiv Ukrainy. [Architectural and typological principles of renovation of university libraries] dys ... kand. arkh. (18.00.02). Lviv. Natsionalnyi universytet «Lvivska politehnika», 292 p. [in Ukrainian].
3. Vrazhaiuche peretvorennia shkilnoi biblioteki u Lvovi. Foto «do» ta «pislia».. [Impressive transformation of a school library in Lviv. Photos «before» and «after»] (2019, January 28). *Lvivskiy portal | Novyny Lvova*. Retrieved January 18, 2026, from <https://portal.lviv.ua/news/2019/01/28/vrazhayuche-peretvorennia-shkilnoyi-biblioteki-u-lvovi-foto-do-ta-pislya> [in Ukrainian].
4. DBN V.2.2-9:2018. (2019). Budynky i sporudy. Hromadski budynky ta sporudy. Osnovni polozhennia. [Buildings and structures. Public buildings and structures. General provisions]. Kyiv : Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy, [in Ukrainian].
5. DBN V.2.2-16-2019. (2019). Kulturno-vydovyshchni ta dozvillievi zaklady. [Cultural and entertainment facilities]. Kyiv : Minrehion Ukrainy. [in Ukrainian].
6. DBN V.2.2-3:2018. (2022). Zaklady osvity. [Educational institutions]. Kyiv : Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. [in Ukrainian].
7. Safronova, O. O., & Borysenko, H. V. (2016). Osoblyvosti dyzainu interieru biblioteki vyshchoho navchalnoho zakladu. [Features of interior design of a university library] *Tekhnolohii ta dyzain*, 20(3), 1–9. [in Ukrainian].
8. Suchasna biblioteka Ukrainskoho katolytskoho universytetu u Lvovi. [Modern library of the Ukrainian Catholic University in Lviv]. (2017, September 13). *The Village Ukraina*. Retrieved January 27, 2026, from <https://www.village.com.ua/village/city/picture-story/262465-tsentr-sheptitskogo-uku> [in Ukrainian].
9. U shkoli na Oboloni za koshty Hromadskoho biudzhetu stvoryly suchasnu biblioteku [At a school in Obolon, a modern library was created with funds from the Public Budget]. (2022, January 11). *Vechirniy Kyiv*. Retrieved January 18, 2026, from <https://vechirniy.kyiv.ua/news/60231/> [in Ukrainian].
10. Abouelela, A. (2022). Towards a better interior design for the academic library at College of Education–King Faisal University. *Designs*, 6(3), 47 p. <https://doi.org/10.3390/designs6030047>.
11. Academic Library. (n.d.). *WBDG – Whole Building Design Guide*. Retrieved January 2, 2026, from <https://www.wbdg.org/building-types/libraries/academic-library>.
12. Bailin, K., Jahre, B., & Morris, S. (2018). *Planning academic library orientations: Case studies from around the world*. Cambridge, MA: Chandos Publishing, 380 p. <https://doi.org/10.1016/c2016-0-03515-5>.

13. Belotindos, J. A. R., & Cansancio, L. A. (2024). Library space design and user engagement of college students. *Psychology and Education: A Multidisciplinary Journal*, 22(2), 298–313. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12771095>.
14. Centro de Recursos para el Aprendizaje y la Investigacion de Alcalá de Henares [Center for Learning and Research Resources of Alcalá de Henares]. (2024). In *Wikipedia*. Retrieved February 21, 2025, from https://es.wikipedia.org/wiki/Centro_de_Recursos_para_el_Aprendizaje_y_la_Investigaci3n_de_Alcal3_de_Henares [in Spanish].
15. Counts, C. (2019). *Designing a modern school library*. School Specialty, Inc. 6 p.
16. Cui, X., Liao, J., & Ahn, A. C. (2025). Scientometric review of informal learning spaces in university libraries: A bibliometric approach to design and trends. *Sustainability*, 17(6):2480. <https://doi.org/10.3390/su17062480>.
17. Design for young innovators at Parktone Primary School Library | Tandem. (n.d.). *Tandem Studio*. Retrieved January 19, 2026, from <https://www.tandem-studio.net/design-for-young-innovators-at-parktone-primary-school-library/>.
18. Hickerson, H. T., Lippincott, J. K., & Crema, L. (Eds.). (2022). *Designing libraries for the 21st century*. Chicago, IL: Association of College and Research Libraries, 463 p.
19. Free University's Philology Library / Foster + Partners. (2013, October 15). *ArchDaily*. Retrieved January 27, 2026, from <https://www.archdaily.com/438400/free-university-of-berlin-foster-partners>.
20. Gasparini, A. A. (2019). Building design capabilities in academic libraries. *Conference Proceedings of the Academy for Design Innovation Management*, 2(1). <https://doi.org/10.33114/adim.2019.04.376>.
21. Gasparini, A. A. (2015). A holistic approach to user experience in the context of an academic library interactive system. In A. Marcus (Ed.), *Design, user experience, and usability: Interactive experience design* Cham: Springer, 173–184. https://doi.org/10.1007/978-3-319-20889-3_17.
22. Guiré Yéro Bocar Library / croixmariebourdonarchitectesassociés. (2024, November 8) *ArchDaily*. Retrieved September 18, 2025, from <https://www.archdaily.com/1023026/guire-yero-bocar-library-croixmariebourdon-architectes-associés>.
23. Hankou Junior High School Library / TALI DESIGN. (2021, October 4). *ArchDaily*. Retrieved January 18, 2026, from <https://www.archdaily.com/969536/lishin-elementary-school-library-tali-design>.
24. Hashempour, L. (2018). Effect and importance of lighting systems in school libraries. *IASL Annual Conference Proceedings*. <https://doi.org/10.29173/iasl7137>.
25. Head, A. J. (2016). Planning and designing academic library learning spaces: Expert perspectives of architects, librarians, and library consultants. *SSRN Electronic Journal*, 37 p. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2885471>.
26. Hebert, P. R., Kang, M., & Singh, C. (2021). Considering the illumination of a university library browsing room: A case study of existing conditions and retrofit recommendations. *Journal of Building Energy & Environment*, 4(1), 12–29.
27. Jureidini, J. (2017). *An integrated user-centered approach to architectural design for library study spaces: Master of Science in Construction Engineering and Management* (Master's thesis, University of Alberta). <https://doi.org/10.7939/R39K46663>.
28. Latfi, N. A. A. (2016). A framework for library space and the satisfaction of academic library users need. *Journal of Information and Knowledge Management (JIKM)*, 6(2), 15–30.
29. Library Toongnatapin School / Student Committee, Faculty of Architecture, Silpakorn University. (2020, June 2). *ArchDaily*. Retrieved September 18, 2025, from <https://www.archdaily.com/940797/library-toongnatapin-school-student-committee-faculty-of-architecture-silpakorn-university>.
30. Lishin Elementary School Library / Tali Design. (2018, June 20). *ArchDaily*. Retrieved January 18, 2026, from <https://www.archdaily.com/896683/lishin-elementary-school-library-tali-design>.
31. Maya Somaiya Library, Sharda School / Sameep Padora & Associates. (2020, October 23). *ArchDaily*. Retrieved September 19, 2025, from <https://www.archdaily.com/903713/maya-somaiya-library-sharda-school-sameep-padora-and-associates>.
32. Trouern-Trend, K., et al. (2012). *National teen space guidelines*. United States of America: Young Adult Library Services Association (YALSA). Retrieved December 11, 2025, from <https://coilink.org/20.500.12592/7614103>.
33. Secondary School Library at Panyaden / Chiangmai Life Architects. (2022, September 15). *ArchDaily*. Retrieved September 19, 2025, from <https://www.archdaily.com/988972/secondary-school-library-at-panyaden-chiangmai-life-architects>.
34. Shanghai Conservatory of Music Experimental School Hebi Branch Library Interior Renovation / Wang Hui | Urbanus. (2023, December 28). *ArchDaily*. Retrieved September 18, 2025, from <https://www.archdaily.com/1011546/shanghai-conservatory-of-music-experimental-school-hebi-branch-library-interior-renovation-urbanus>.
35. Stevenson School Library / Studio O+A. (2019, November 25). *ArchDaily*. Retrieved January 19, 2026, from <https://www.archdaily.com/929011/stevenson-school-library-studio-o-plus-a>.
36. Turner, A., Welch, B., & Reynolds, S. (2013). Learning spaces in academic libraries – A review of the evolving trends. *Australian Academic & Research Libraries*, 44(4), 226–234. <https://doi.org/10.1080/00048623.2013.857383>.

Дата першого надходження статті до видання: 28.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

